

במדינה

העם

בירעם:

מצפון המדינה

כל פעולות הממשלה בפרשות בירעם ואיקרית היו בלתי־ראציונליות. פעולותיה השבוע, הביאו איראציונליות זו לשיא חדש.

הן היו כלי־כך בלתי־הגיוניות. עד שהיה צורך לחפש בהן הגיון מיוחד, עמוק יותר, ואולי בלתי־מודע לבעליו.

נח"ל איקרית. ההחלטה שלא להחזיר את תושבי הכפרים לכפריהם גבלה בשיג"עו.

לא היה יכול להיות כל נזק בהחזרה זו. מבחינה ביטחונית, הוכיחו בני הכפרים ש"הם נאמנים למדינה. בנייהם משרתים בצבא ובמישמרי־הגבול, גם בדרגות קצונה. ברור כי בגלות, לא הרחק מן הגבול, כשבליכם תחושה של עוול, הם חשופים לפיתויים אנטי־ביטחוניים יותר מאשר בכפרם. אחרי שנעשה להם אי־צדק.

הקירבה לגבול היא נימוק מופרך. בני בירעם הוגלו לכפר גוש־חלב, הקרוב אף הוא לגבול. הכפר איקרית נמצא במרחק שבעה קילומטרים מן הגבול — בעוד שעל הגבול עצמו שוכן כפר בדואי, במרחק של כמה מטרים בלבד מן הגדר הביטחונית. "ב"כ" שלנו נהיה כמו נח"ל — נח"ל איקרית רית"ו! אמר צעיר מקומי, שסיים את שידורו בצה"ל.

גם הנימוק החקלאי אינו סביר. אמנם, חלק ניכר מאדמות שני הכפרים נמסר ל־ישובים יהודיים, ומעובד על־ידם. אולם ראשי שני הכפרים ויתרו מראש על אדמות האדמות הבלתי־מעובדות.

מילת־הכבוד של צה"ל. הממשלה הושפעה, כנראה, על־ידי נימוק, התקדים. לפי נימוק זה, אם ייעשה צדק לתושבי שני כפרים אלה, ידרשו זאת גם מגורשי כפרים אחרים.

האם תקדים של צדק יכול להיות תקדים מסוכן?

פרשת שני כפרים אלה אינה דומה לשום פרשה אחרת, מכיוון שתושביהם עזבו ארץ תם בשעתו על פי בקשה של צה"ל. אחרי המלחמה, אחרי שקצין בכיר מסר להם את מילת־הכבוד של צה"ל, שיוחזרו תוך כמה ימים, בית־המישפט העליון אישר את זכות התושבים לחזור.

האם יהיה זה תקדים מסוכן, אם המדינה תפרע את מילת־הכבוד של צה"ל?

כיום משמשת הפרשה כתב־אישום נורא נגד המדינה, תחומת בידי כל אויבי ה־מדינה בעולם ובארצות־ערב. החזרת תושבי הכפרים תהווה, לעומת זאת, תעמולה מצוינת למדינה.

שבע שעות וחצי. כל זה הוא כלי־כך ברור, עד שאין ספק שגם ראשי המדינה מבינים זאת.

מדוע, אם כן, קיבלו את ההחלטה ה־אוולית?

מדוע החליטו השבוע, בעיקבות הפגנת־ההזדהות המרשימה של יהודים מכל חלקי הארץ (ראה מיסגרת), להפעיל כוח ולביים לעיני העולם כולו קרב־דמים קולוניאלי נגד תושבים הדבקים בנחלת אבותיהם?

מעשה איראציונלי מוכרח לנבוע ממקור איראציונלי. מהו מקורו של מעשה זה?

אין ספק שהמקור הוא המצפון הרע. המעשה המזוה ביותר היה המיפגש של גולדה מאיר עם מישלח סופרים, שביקשו לשמוע מפיה את נימוקי החלטתה בעניין שני הכפרים. הפגישה נמשכה שבע וחצי שעות — אורך־זמן שלא הוענק עד כה ל־שום אישיות לאומית או בינלאומית.

גולדה דיברה ודיברה, הודעזעה, השיבה והתפרצה. היא גילתה את כל הסימנים של אשה המסתכלת לתוך התהום הפעורה בין דיבוריה לבין מעשיה, בין האדיאליים של אבות תנועתה לבין המציאות הנוצרת תחת ידה. שאלות הסופרים נגעו למהות הציור־נות — לא רק היום, אלא גם בדיעבד.

ארות נגד ספקות. אלות המישטרה. שנחתו השבוע על ראשי הנשים והילדים של בירעם, לא נועדו רק להבריח אותם מכפר אבותיהם.

הם נועדו קודם כל לנפץ את ראשי ה־ספקות. המכרסמים בליבם של גולדה ואנשיה — ולהשתק את שאלות־הייסוד לגבי המיפעל הציורני כולו, שאותן עוררו מעשיה של גולדה בלב מיספר גדל והולך של בני הדור הצעיר בארץ.

למות באיקרית!

זעקו הנשים והילדים בגרונות חנוקים, כשעייניהם חזקו למות, אחרי שהגיעו לראש גיבעת איקרית. הם סיפרו על אחד מזקני הכפר שקבר ברוחות השלטונות, אך שליחי רשות אחרת הוציאוהו מן האדמה והחזירוהו לקרוביו המזועזעים.

אחת של בני בירעם: לשבת בכפרם, אף על פי כן ולמרות הכל, תהיה התוצאה אשר תהיה.

„תזמינו אותנו לחנוכת כפרכם!“

המעמד בכירעם היה מרשים ומי מסודר, מתוכנן היטב. כאשר המשיכו המפגינים בדרכם מערבה, אל חורבות איקרית, היה הכל בלתי־מתוכנן, ומרגש עוד יותר.

אולי בגלל העליה הקשה למקום, אולי בגלל החורבן הגמור של הכפר, שממנו לא נותרה אלא הכניסיה העקשנית המזו־קרת בראש הגיבעה, אולי בגלל הפשיטות של בני־המקום, הנאחזים בחלום של שיבה לכפרם — זרמו לפתע הדברים ב־אופן בלתי־אמצעי. במקום הנאומים בא דו־שיח נרגש מלב אל לב.

הבישוף, שטיפס אף הוא במעלה ה־לול והמאובק, עמד בכניסיה, שעל קירי־תיה חרתו צעירים יהודיים במשך השנים את שמותיהם. הוא חיבק את אחד מבני־איקרית שהוא נכה צה"ל, הודה ב־מילים פשוטות ונרגשות לבאים על נאמנות לצדק. קינן השיב שלא העוקר

„ושבו בנים לגבולם“

שיירת העקורים החוזרים, נשים וילדים, עולה במעלה החלול של גיבעת איקרית. כשהשמש האכזרית של יום השיב מכה על ראשיהם. הילדים נשאו שלטים בעב"רית: „אונס המצפון“, „שלח את עמי — לאיקרית!“, „אם אשכחך איקרית, תשכח ימני!“

„הבו לבנים, אין פנאי לעמוד אף רגע!“

משתתפי המסע נענו לקריאה לעזור לתושבי איקרית לנקות את חורבותיהם, מכיוון שלעברים עצמם נאסר הדבר. הם הכשירו את הבתים שמהם ניסו השוטרים לגרשם בכוח.

את התגלמות המצפון היהודי, ושביב ראשון של תיקוה לעתיד משותף, כדי למי נוע אופי מיפלגתי למסע, הוסכם שבשם הבאים ידבר רק אחד — עמוס קינן. „החזרת תושבי בירעם ואיקרית דרושה לארץ־ישראל השלמה“, קרא, „ארץ־ישראל היא שלמה עם עצמה ועם מצפונה!“

מראש תוכנן אקט סימלי: לסלק את העשבים השזוים, עדי החורבן של 25 שנה, מאחד השבילים. בעוד הבאים מכים במעדריהם באדמה הקשה, ומתחלפים כל כמה דקות כדי שכל אחד ישתתף במעשה, הלכו אחרים לטהר כמה מן הבתים שנחרבו, כדי להכשירם לשיבת בעליהם. כי מעל לכל המאורע ריחפה החלטה

כאו שוטרים להכות

תיק את הזעקה ההמונית, וצעק: „לא למות באיקרית! לחיות באיקרית!“

רגע דרמטי זה, שהיה בלתי צפוי, בא בסופו של יום שבו הלמה הש"י מש על 1500 המפגינים, בעוד מראה ה־עוול הולם במצפונם.

ההפגנה תוכננה למחרת ההחלטה של הממשלה על אי־החזרת הגולים לכפריהם. אחרי כמה ימים של התייעצויות בין ה־יומים היהודיים, העקורים והבישוף ראיא, שהפך פטרון המאבק של שני הכפרים, פורסמה הקריאה למסע, בחתימת ראשי תנועת העולם הזה — כוח חדש, ש"ח, פרופסורים משלוש האוניברסיטאות, סופרים ואנשי־רוח. (מפ"ם) התרימה את ה־יומה באמתלות שופות, ראשי מק"ח את מו וביטלו אחר כך את חתימותיהם, מי תוך פזילה למפ"ם.)

אינה

על חורבות איקרית, שם ישבה גם בכתה אשה זו, שהגינה בשיירה לפגישה עם המפגינים.